

Informacja

o strukturze wydatków oraz gospodarce środkami Funduszu Pracy na realizację zadań z zakresu aktywnej polityki rynku pracy w województwie pomorskim w 2012 r.

W 2012 r. urzędy pracy dysponowały wyższymi środkami Funduszu Pracy (FP) niż w roku 2011 – zwiększenie dostępnych środków miało duże znaczenie w kontekście pogarszającej się sytuacji na rynku pracy (7,5 % dynamika wzrostu bezrobocia). Umożliwiło to skorzystanie z różnych programów aktywizacji zawodowej finansowanych z FP znacznie większej liczbie osób niż w 2011 r.

W 2012 r. nastąpił wzrost wydatków FP na cele pasywne (zasiłki dla bezrobotnych), ale jeszcze dynamiczniej wzrosły wydatki na aktywne formy działań (programy na rzecz promocji zatrudnienia).

1. Struktura środków FP na finansowanie programów na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej w 2012 r. realizowanych przez powiatowe urzędy pracy (PUP) w województwie pomorskim.

- **Środki FP ogółem w województwie pomorskim**

W 2012 r. decyzją Ministra Pracy i Polityki Społecznej (MPiPS) wysokość środków FP przeznaczonych na finansowanie programów na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej, wyniosła 101 699,0 tys. zł. Zgodnie z *Rozporządzeniem Rady Ministrów z 17 lipca 2009 r. (Dz. U. Nr 123, poz. 1019 z późn. zm.) w sprawie algorytmu ustalania kwot środków FP na finansowanie zadań w województwie 65 % środków tj. 66 104,3 tys. zł zostało przeznaczone na zadania realizowane przez samorządy powiatowe, a 35 % tj. 35 594,7 tys. zł na działania inicjowane przez samorząd województwa w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki (PO KL).*

Ponadto z rezerwy środków FP będących w dyspozycji MPiPS pozyskana została dla województwa pomorskiego dodatkowa kwota środków FP w wysokości 36 563,4 tys. zł.

Na finansowanie innych fakultatywnych zadań przeznaczono 13 718,2 tys. zł.

- **Środki FP na finansowanie programów na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej będące w dyspozycji samorządów powiatowych**

Na zadania realizowane przez samorządy powiatowe przeznaczone zostały środki FP w wysokości 66 104,3 tys. zł podzielone algorytmem zgodnie z „Kryteriami podziału środków FP na finansowanie przez samorządy powiatowe województwa pomorskiego programów na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej oraz innych fakultatywnych zadań na lata 2008-2013” przyjętymi uchwałą nr 534/XXVI/13 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 28 stycznia 2013 r.

Podział stanowił podstawę do przyznania przez MPiPS indywidualnych limitów (wyjściowych) dla poszczególnych samorządów powiatowych.

Kryteria podziału środków FP uwzględniają m.in. charakter struktury bezrobocia na poszczególnych lokalnych rynkach pracy (tj. udział osób bezrobotnych w wieku powyżej 50 lat oraz poniżej 25 lat, udział osób zamieszkałych na wsi oraz udział osób bez kwalifikacji).

- **Środki FP na finansowanie programów na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej będące w dyspozycji samorządu województwa**

Na działania inicjowane przez samorząd województwa tj. na Program Operacyjny Kapitał Ludzki (PO KL), Priorytet VI – Rynek pracy otwarty dla wszystkich, Działanie 6.1 *Poprawa dostępu do zatrudnienia oraz wspieranie aktywności zawodowej w regionie*, Poddziałanie 6.1.3 *Poprawa zdolności do zatrudnienia oraz podnoszenie poziomu aktywności zawodowej osób bezrobotnych* przeznaczone zostały w 2012 r. środki FP w wysokości 35 594,7 tys. zł.

Celem Poddziałania 6.1.3. jest podniesienie poziomu aktywności zawodowej oraz zdolności do zatrudnienia osób pozostających bez zatrudnienia oraz stworzenie warunków dla rozwoju aktywności zawodowej w regionie. Poddziałanie realizowane jest poprzez projekty systemowe powiatowych urzędów pracy.

W ramach projektów systemowych mogą być finansowane instrumenty i usługi zdefiniowane w ustawie z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy związane z realizacją następujących form wsparcia: szkolenia prowadzące do podniesienia, uzupełnienia bądź zmiany kwalifikacji zawodowych, staże, przygotowanie zawodowe dorosłych, prace interwencyjne, doposażenie lub wyposażenie stanowiska pracy, przyznanie jednorazowych środków na podjęcie działalności gospodarczej, w tym pomoc prawna, konsultacje i doradztwo związane z podjęciem działalności gospodarczej.

Beneficjenci Ostateczni: osoby bezrobotne zarejestrowane w powiatowym urzędzie pracy w tym w szczególności osoby znajdujące się w szczególnej sytuacji na rynku pracy, wymienione w art. 49 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy tj. osoby bezrobotne do 25 roku życia; bezrobotni długotrwale albo po zakończeniu realizacji kontraktu socjalnego albo kobiety, które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka; bezrobotni powyżej 50 roku życia; bezrobotni bez kwalifikacji zawodowych, bez doświadczenia zawodowego lub bez wykształcenia średniego; bezrobotni samotnie wychowujący co najmniej jedno dziecko do 18 roku życia; bezrobotni, którzy po odbyciu kary pozbawienia wolności nie podjęli zatrudnienia; bezrobotni niepełnosprawni.

Liczba uczestników, którzy ukończyli udział w Poddziałaniu w 2012 r.: 3 666 osób (2 128 kobiet i 1 538 mężczyzn).

Zatwierdzono wydatki z FP dotyczące 2012 r. w wysokości 35 438 ,3 tys. zł

W 2012 r. WUP w Gdańsku zlecił przeprowadzenie Badania ewaluacyjnego, którego celem była ocena jakości wsparcia adresowanego do osób w wieku 15-24 lata w projektach realizowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Działania 6.1 PO KL w województwie pomorskim oraz jego wpływu na zwiększenie poziomu zatrudnienia wśród osób młodych, które zostały objęte stażem w 2011 r.

Wyniki badania pokazują, że 42,9% uczestników staży uważało, iż dzięki udziałowi w projekcie uzyskało zatrudnienie. Dla co siódmego stażysty (15,1%) projekt był przede wszystkim istotnym wsparciem przy poszukiwaniu zatrudnienia. Częściej niż co trzeci stażysta (36,5%) był zdania, iż choć udział w projekcie nie przyczynił się bezpośrednio do uzyskania zatrudnienia, to pozwolił na zdobycie wiedzy, która może przydać się w przyszłość na rynku pracy.

Co drugi stażysta (50,9%) po zakończeniu udziału w projekcie otrzymał od organizatora stażu ofertę pracy. Zdecydowana większość ofert zatrudniania pochodziła od pracodawców z sektora prywatnego (70,3%), w których staże odbyła połowa stażystów (53,8%). Jednostki publiczne (w których staż odbyło 43,7% stażystów) były źródłem rzadziej niż co trzeciej oferty pracy (27,7%).

W chwili realizacji badania 65,4% osób, które ukończyły staż, było zatrudnionych lub prowadziło własną działalność gospodarczą. Dla osób zatrudnionych podstawą wykonywania pracy była najczęściej umowa o pracę (79,6%).

Jedynie 16,1% stażystów po zakończeniu udziału w projekcie nie znalazło zatrudnienia nawet na krótki czas.

- **Dodatkowe środki FP pozyskane dla województwa pomorskiego z rezerwy będącej w dyspozycji MPiPS na realizację programów na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej**

W 2012 r. na wniosek Marszałka Województwa Pomorskiego powiaty województwa pomorskiego otrzymały dodatkowe środki FP w wysokości **36 563,4 tys. zł**, na realizację programów¹ na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej w tym:

- **10 746,7 tys. zł** - na programy skierowane do osób w wieku do 30 roku życia;
- **7 447,4 tys. zł** - na programy skierowane do osób w wieku powyżej 50 roku życia;
- **4 900,5 tys. zł** - na programy skierowane do osób bezrobotnych będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy określonych w art. 49 ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy;
- **357,9 tys. zł** - na programy aktywizacji osób bezrobotnych na terenach, na których miały miejsce klęski żywiołowe oraz inne zdarzenia nieprzewidywalne;
- **4 946,4 tys. zł** - na programy skierowane do osób bezrobotnych zwolnionych z przyczyn niedotyczących pracowników oraz pracowników objętych zwolnieniami monitorowanymi;
- **2 632,5 tys. zł** - Programy Specjalne skierowane do osób w wieku do 30 roku życia;
- **1 888,2 tys. zł** - Programy Specjalne skierowane do osób w wieku powyżej 50 roku życia;
- **3 643,8 tys. zł** - na inne programy w zależności od potrzeb zgłaszanych przez powiatowe urzędy pracy.

Zrealizowane Programy Specjalne ze względu na swoją specyfikę umożliwiającą powiatowym urządům pracy m.in. zastosowanie dodatkowych instrumentów wsparcia dla bezrobotnych uczestników niż te, które są przewidziane w ustawie charakteryzowały się wysokimi kosztami zatrudnienia na poziomie dla województwa pomorskiego 16 tys. zł na uczestnika, jednocześnie wskaźnik efektywności zatrudnieniowej wynosił ponad 80%.

2. Wydatki FP poniesione przez PUP w 2012 r. - ogółem²

Wydatki FP poniesione przez powiatowe urzędy pracy województwa pomorskiego w 2012 r. wyniosły 371 208,4 tys. zł i były wyższe o 40,2 tys. zł tj. o 12,1 % od wydatków poniesionych w roku poprzednim (w 2011 r. - 331 030,3 tys. zł).

- Poziom wydatków FP na **programy na rzecz promocji zatrudnienia** w 2012 r. był wyższy niż w roku ubiegłym i wyniósł 138 319, 2 tys. zł (w 2011 r. - 109 981,7 tys. zł);
- Kwota wydatkowana z FP na **zasiłki dla bezrobotnych** w 2012 r. wyniosła 213 207,2 tys. zł i była nieznacznie wyższa w porównaniu do roku 2011 r. (200 791,1 tys. zł), natomiast udział w ogólnej kwocie wydatków FP uległ zmniejszeniu z poziomu 61 % w 2011 r. do 57 % w 2012 r.
- **Pozostałe wydatki** FP (do których należą m.in. koszty systemu informatycznego, dodatki aktywizacyjne, koszty wezwań, zawiadomień, przekazywania świadczeń itp.) uległy nieznacznemu zmniejszeniu w porównaniu do 2011 r. i wyniosły 19 682,0 tys. zł co stanowiło 5,3 % ogółu wydatków (w 2011 r. wyniosły 20 257,5 tys. zł).

3. Wydatki FP poniesione przez PUP w 2012 r. – w podziale na podstawowe formy aktywizacji zawodowej bezrobotnych

Poszczególne formy aktywizacji zostały omówione na podstawie danych z analizy Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej – „Efektywność podstawowych form aktywizacji zawodowej realizowanych w ramach programów na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej w 2012 r.”, która to nie obejmuje wydatków o charakterze pomocniczym dla podstawowych form aktywizacji zawodowej³.

¹ Wysokość środków oraz Programy na jakie mogły składać wnioski powiatowe urzędy pracy określone zostały przez MPiPS w „Zasadach przyznawania środków FP stanowiących rezerwę Ministra Pracy i Polityki Społecznej na Finansowanie programów na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej w 2012 r.” oraz dodatkowych pismach wyjaśniających.

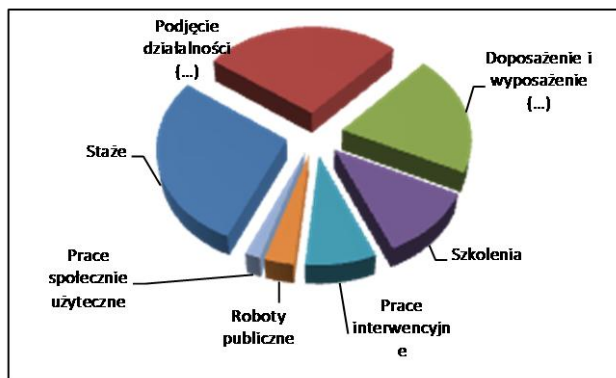
² Źródło: sprawozdanie MPiPS-02 o przychodach i wydatkach FP za 2012 r.

³ tj.: przygotowanie zawodowe dorosłych; studia podyplomowe; kontynuowanie nauki; refundacja kosztów przejazdu i zakwaterowania osób, które podjęły zatrudnienie, szkolenie, staż lub przygotowanie zawodowe dorosłych w innej miejscowości niż miejsce ich zamieszkania; zwrot bezrobotnym kosztów opieki nad dzieckiem w wieku do 7 lat lub osobą zależną, w przypadku podjęcia zatrudnienia, szkolenia, stażu lub przygotowania zawodowego dorosłych; refundacja składek na ubezpieczenia społeczne rolnikom zwolnionym z pracy, nie posiadającym statusu bezrobotnych; częściowa refundacja kosztów zatrudnienia wspieranego realizowanego na podstawie przepisów o zatrudnieniu socjalnym.

Wydatki na programy na rzecz promocji zatrudnienia wyniosły 138 319,2 tys. zł w tym **127 534,2 tys. zł na podstawowe formy aktywizacji**: szkolenia, staże, prace interwencyjne, roboty publiczne, podjęcie działalności gospodarczej, wyposażenie i doposażenie stanowisk pracy.

Zwiększenie wydatków FP wynikało przede wszystkim ze wzrostu wydatków na działania aktywizujące o 28 337,5 tys. zł, czyli o 25,8% w porównaniu do roku poprzedniego oraz w mniejszym zakresie ze wzrostu wydatków na instrumenty pasywne (zasiłki) o 12 416,1 tys. zł (o 6,2%).

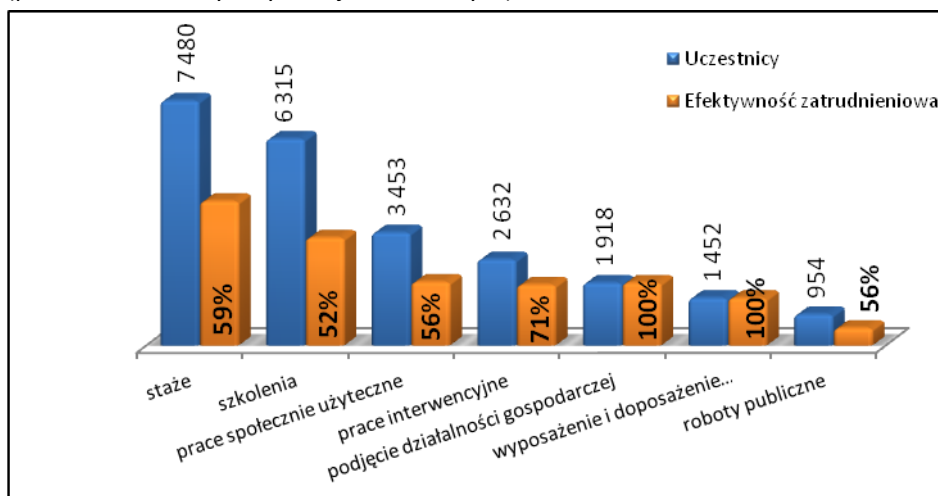
Wydatki z FP w 2012 r. na programy na rzecz promocji zatrudnienia:

	w tys. zł	udział w strukturze
Staż	36 062	28%
Podjęcie działalności (...)	34 416	27%
Doposażenie i wyposażenie (...)	25 650	20%
Szkolenia	14 587	11%
Prace interwencyjne	10 351	8%
Roboty publiczne	4 239	3%
Prace społecznie użyteczne	2 231	2%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MPIPS zawartych w opracowaniu „Efektywność podstawowych form aktywizacji zawodowej realizowanych w ramach programów na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej w 2012 r.”

Liczba uczestników podstawowych form aktywizacji w r. 2012 oraz ich Efektywność zatrudnieniowa (podstawowe formy aktywizacji bezrobotnych)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MPIPS zawartych w opracowaniu „Efektywność podstawowych form aktywizacji zawodowej realizowanych w ramach programów na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej w 2012 r.”

STAŻE

Staż są przydatnym instrumentem dla tych osób bezrobotnych, dla których zdobycie doświadczenia zawodowego będzie czynnikiem determinującym uzyskanie zatrudnienia. Dotyczy to szczególnie ludzi młodych, którzy kończą edukację, i którym brakuje umiejętności praktycznych. Aktywizacja bezrobotnych za pomocą tej formy jest jednak dosyć kosztowna i tak w PUP w Kartuzach koszt uczestnictwa dla jednej osoby wyniósł 6 903 zł (310 uczestników) natomiast najniższy był w PUP Gdyni – 3 879 zł dla jednej osoby (331 uczestników).

Zróznicowane efekty staży w przekroju powiatów są z pewnością związane z polityką poszczególnych urzędów prowadzoną w stosunku do tego programu. Służby zatrudnienia mogą „wymuszać” efektywność

tego instrumentu, kierując bezrobotnych na staż, do pracodawców, którzy z reguły oferują stażystom zatrudnienie.

Staż charakteryzowały się stosunkowo wysoką efektywnością zatrudnieniową, która w skali województwa wyniosła 59%, co oznaczało skuteczną aktywizację zawodową 3 477 osób.

Pogłębioną wiedzę o temat staży dostarcza badanie ewaluacyjne zrealizowane przez WUP w Gdańsku pt: "Ocena wsparcia adresowanego do osób w wieku 15-24 lata w projektach realizowanych w ramach Działania 6.1 PO KL".⁴

SZKOLENIA

Szkolenia zawodowe okazały się skutecznym instrumentem aktywnej polityki rynku pracy w rozumieniu wpływu na zatrudnienie. W przypadku badania na danych z systemu ewidencji osób bezrobotnych używanych przez urzędy pracy relatywnie niskie efekty netto wynikają z niedoszacowania wskutek braku dokładnej informacji w rejestrach o losach bezrobotnych po zakończeniu szkolenia. Bezrobotni korzystający ze szkoleń nie zawsze zgłaszają do urzędu fakt podjęcia pracy i są wyłączani z powodu niestawiennictwa. To natomiast powoduje zaniżenie statystyk efektywności zatrudnieniowej tego instrumentu. Inne badania rynku pracy z kolei pokazują, że pozytywne efekty szkoleń zawodowych ujawniają się w dłuższej perspektywie czasowej, w okresie od 9 do 12 miesięcy od zakończenia programu. Pozytywne oddziaływanie szkoleń w początkowym okresie po programie jest z reguły poważnie osłabione przez tzw. efekt zamknięcia, który oznacza mniejszą intensywność poszukiwań pracy przez bezrobotnych w trakcie trwania szkolenia. Bezrobotni często odwołują decyzje zatrudnieniowe do momentu ukończenia kursu.

Z obserwacji wynika, że ze szkolenia powinny korzystać osoby najbardziej potrzebujące, ale jednocześnie dla których zdobycie czy uzupełnienie kwalifikacji będzie realnym czynnikiem zwiększającym ich szanse na powrót do zatrudnienia. Stosowanie szkoleń jako formy aktywizacji bezrobotnych jest zasadne na tych lokalnych rynkach pracy, gdzie zagrożenie bezrobociem strukturalnym jest wysokie, ale i gdzie powstają nowe miejsca pracy⁵.

W województwie pomorskim w 2012 r. tą formą aktywizacji objęto 6 315 osób w tym najwięcej osób zostało skierowanych przez PUP w Gdańsku – 1 561 osób, PUP w Słupsku – 575 osób przy efektywności zatrudnieniowej odpowiednio 46 % oraz 30 %. Natomiast najmniej osób zostało skierowanych przez PUP w Sztumie – 19 osób.

Efektywność zatrudnieniowa szkoleń podobnie jak w latach ubiegłych była na bardzo wysokim poziomie i wynosiła dla województwa pomorskiego 52,1% najwyższa była w PUP w Łęborku 79,5 % natomiast najniższa w PUP w Kwidzynie 36,1 %

Efektywność zatrudnieniowa szkoleń w województwie pomorskim w porównaniu do innych województw była najwyższa, natomiast efektywność dla kraju wyniosła 42,5%.

PRACE SPOŁECZNIE UŻYTECZNE

Instrument ten ze względu na swoją specyfikę⁶ oraz grupę osób bezrobotnych do jakiej jest skierowany - można określić jako mało skuteczny w trwałym wychodzeniu z bezrobocia. Instrument ten aktywizuje bezrobotnych na krótki okres czasu dostarczając niewielkich środków finansowych na utrzymanie. Nosi on znamiona instrumentu pasywnej polityki rynku pracy w niewielkim stopniu rozwijając potencjał zatrudnialności osób nim objętych. Adresatami prac społecznie użytecznych są zazwyczaj bezrobotni najdłużej rokujący na rynku pracy, a często bez kwalifikacji zawodowych będący jednocześnie klientami pomocy społecznej.

⁴ Raport z badania dostępny jest na stronie www.pomorskiabarometr.pl zakładka inne badania

⁵ *Efektywność polityki rynku pracy w Polsce* pod redakcją Zenona Wiśniewskiego i Kamila Zawadzkiego, Toruń 2011 - Praca powstała w ramach projektu POKL pn. „Monitorowanie efektywności polityki rynku pracy - opracowanie metodologii badania efektywności podstawowych aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu” realizowanego przez Centrum Rozwoju Zasobów Ludzkich. Projekt ten współfinansowany jest przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego, str. 199.

⁶ Organizatorem prac społecznie użytecznych może być: gmina w: jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej, organizacjach lub instytucjach statutowo zajmujących się pomocą charytatywną lub na rzecz społeczności lokalnej)

Niskim kwalifikacjom zatrudnianych w ramach prac społecznie użytecznych towarzyszyło najniższe natężenie działań podejmowanych we własnym zakresie, zmierzających do ich podniesienia.

W województwie pomorskim na realizację prac społecznie użytecznych przeznaczono 2 230,8 tys. zł co pozwoliło objąć wsparciem 3 453 osoby.

Efektywność zatrudnieniowa dla województwa pomorskiego wyniosła 56,3 % przy czym wskaźnik ten w przypadku prac społecznie użytecznych jest istotnie zawyżony z uwagi na przyjęte przez MPiPS założenia metodologiczne⁷.

PRACE INTERWENCYJNE

Z analizy danych wynika, że ten instrument aktywnej polityki rynku pracy możemy uważać, jako skuteczny w rozumieniu oddziaływania na zatrudnienie. Jednakże wysoka efektywność zatrudnieniowa tego programu jest wymuszana przepisami dotyczącymi pomocy publicznej dla przedsiębiorstw. Oznacza to, że decydują się na nie przede wszystkim przedsiębiorcy, którzy są w stanie przewidzieć kondycję własnej firmy w dłuższej perspektywie czasu. W związku z tym niewielu z nich decyduje się na skorzystanie z tej formy wsparcia przy subsydiowaniu zatrudnienia.

Pod względem efektywności zatrudnieniowej prace interwencyjne zajmują pierwsze miejsce z pośród pozostałych instrumentów (nie wliczając środków na podjęcie działalności gospodarczej oraz doposażenie i wyposażenie stanowisk pracy), która w 2012 r. wyniosła 70,6 %. Ich realizacja nie wiąże się z dużymi formalnościami dla pracodawców a jednocześnie przedsiębiorca ma rok (tyle mogą trwać prace interwencyjne), żeby poznać pracownika i zdecydować, czy nadal chce go zatrudniać.

Najwyższe wydatki na prace interwencyjne zanotowano w PUP w Bytowie – 1 699,9 tys. zł oraz Człuchowie – 1 301,5 tys. zł natomiast najniższe w PUP w Pucku 38,4 tys. zł

Efektywność zatrudnieniowa dla województwa pomorskiego wyniosła 70,6%, najwyższa była w PUP w Pucku 100 % natomiast najniższą efektywność dla tego instrumentu zanotowano w PUP w Starogardzie Gdańskim – 47,1 %.

ŚRODKI NA PODJĘCIE DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ, DOPOSAŻENIE I WYPOSAŻENIE STANOWISKA PRACY

Dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej oraz na doposażenie i wyposażenie stanowiska pracy charakteryzowały się w porównaniu z pozostałymi instrumentami aktywnej polityki rynku pracy najwyższą skutecznością w kategorii wpływu na zatrudnienie. Trzeba jednak podkreślić, że w przypadku analizy opracowań MPiPS efekty zatrudnieniowe dotacji zostały prawdopodobnie przeszacowane ze względu na sposób pomiaru efektywności zatrudnieniowej, zakładający efekty brutto na poziomie 100 %. Obecnie stosowany miernik ma niejednoznaczną wartość informacyjną gdzie okazuje się, że formy te nie zapewniają wszystkim uczestnikom programu trwałego zatrudnienia. Realny efekt tych instrumentów należałoby oszacować po upływie okresu obowiązkowego utrzymania działalności/stanowiska pracy od daty przyznania środków⁸.

Wysokie efekty zatrudnieniowe tych programów są osiąganym kosztem wysokich nakładów finansowych na te formy aktywizacji. Przeciętny koszt uczestnictwa w programie w województwie pomorskim w przypadku udzielania środków na podjęcie działalności gospodarczej wyniósł 17 944 tys. zł natomiast w przypadku doposażenia i wyposażenia stanowiska pracy - 17 665 zł z tych formy wsparcia skorzystało odpowiednio 1 918 osób oraz 1 452 (bardzo znaczący przyrost w porównaniu do roku 2011 r. – 766) pracodawców tworząc nowe stanowiska pracy dla osób bezrobotnych.

Najwięcej dotacji na podjęcie działalności gospodarczej udzielono PUP w Słupsku 221 (podobnie jak w 2011 r.) oraz w Gdańsku - 216, najwięcej dotacji na doposażenie i wyposażenie stanowiska pracy udzielono w PUP Chojnicach 216 oraz w Słupsku – 193), ww. dotacji z FP nie udzielano w PUP w Gdyni.

⁷ Osoba bezrobotna może być wielokrotnie kierowana w przeciągu roku do prac społecznie użytecznych a przyjęta przez MPiPS metodologia zalicza każdorazowo ten fakt jako podjęcie pracy

⁸ Efektywność polityki rynku pracy w Polsce pod redakcją Zenona Wiśniewskiego i Kamila Zawadzkiego, Toruń 2011 (...), str. 206-207.

badanie ewaluacyjne dotacji na rozpoczęcie działalności gospodarczej zrealizowane przez WUP w Gdańsku w latach 2009-2010 wskazywało na wysoką (ponad 50%) efektywność zatrudnieniową także w okresie 2-3 lata od rozpoczęcia działalności gospodarczej.

ROBOTY PUBLICZNE

Robotami publicznymi obejmuje się bezrobotnych w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy, z poważnymi problemami (w tym niepełnosprawnych), długotrwale bezrobotnych, cudzoziemców, bezdomnych, byłych więźniów, itp. Obserwowane po realizacji tego typu programów efekty mogą być niższe niż przeciętnie oczekiwane efekty dla całej populacji osób bezrobotnych. W takich przypadkach trudno jest powiedzieć, czy to program nie zadziałał tak, jak powinien, czy wręcz przeciwnie – obserwowane efekty znacząco przewyższają stan, jaki miałyby miejsce, gdyby nie podjąć się realizacji danej interwencji

Roboty publiczne przestają spełniać funkcje aktywizacyjne, stanowią raczej instrument pasywnej polityki rynku pracy, zapewniając przede wszystkim wsparcie materialne dla bezrobotnych wywodzących się z grup problemowych na rynku pracy.

Mimo, że rolą robót publicznych jest m.in. reintegracja zawodowa i społeczna, a adresatami wsparcia są osoby, które mają największe trudności na rynku pracy, przyjmuje się, że jest to najmniej efektywna forma pomocy, wymagająca dużych nakładów finansowych i jednocześnie nie przynosząca pożądanych efektów. Jednocześnie biorąc pod uwagę efektywność kosztową ta forma aktywizacji jest jedną z „droższych”. Najwyższy koszt ponownego zatrudnienia odnotowano w PUP w Kwidzynie – 21 000 zł, natomiast najniższy w PUP w Człuchowie - 3 952 zł dla województwa wskaźnik ten wyniósł 8 546 zł.

Najwyższe wydatki na ten cel poniesiono w PUP w Słupsku – 881,4 tys. zł. natomiast najniższe w PUP w Pucku – 25,7 tys. zł. Instrument ten nie został podjęty do realizacji ze środków FP przez PUP w Gdyni, Tczewie oraz Wejherowie.

4. PODSUMOWANIE

- Od stycznia do grudnia 2012 r. do ewidencji bezrobotnych w powiatowych urzędach pracy województwa pomorskiego napłynęło łącznie 159,2 tys. osób, natomiast wyłączone z ewidencji 151,2 tys. osób. Napływ do bezrobocia był więc większy od odpływu o 8,0 tys. osób (w 2011 r. o 2,0 tys. osób). Podjęcia pracy stanowiły 43 % wszystkich wyłączeń i dotyczyły prawie 65 tys. osób (w roku poprzednim – 66,7 tys. osób).
- W ramach działań mających na celu aktywizację zawodową bezrobotnych powiatowe urzędy pracy województwa pomorskiego w 2012 r. wyłączyły z ewidencji bezrobotnych 25,5 tys. osób, tj. o 6,4 tys. osób (o 33,8 %) więcej niż w roku poprzednim (19,0 tys. osób). Najwięcej osób rozpoczęło staże (7,4 tys.), szkolenia (6,3 tys.), prace społecznie użyteczne (3,5 tys.) oraz podjęło prace interwencyjne (2,6 tys.).
- W porównaniu do roku 2011 liczba wyłączeń osób bezrobotnych wzrosła w ramach prawie wszystkich działań aktywizacyjnych (wyjątek stanowiło rozpoczęcie przygotowania zawodowego dorosłych, które w bieżącym roku nie zostało zrealizowane przez żaden powiatowy urząd pracy); największy wzrost odnotowano w ramach robót publicznych o 85,2 % (o 0,4 tys. osób) oraz rozpoczęcia stażu o 65,6 % (o 2,9 tys. osób).
- W 2012 r. urzędy pracy województwa pomorskiego wydatkowały o ponad 25 % więcej środków na programy na rzecz promocji zatrudnienia niż w roku poprzednim. W 2012 r. wydatki wyniosły 138,3 mln zł, a w 2011 r. – 110,0 mln zł.
- W porównaniu do roku 2011 największy wzrost dotyczył wydatków na refundację kosztów wyposażenia i doposażenia stanowiska pracy (wzrost o 97,9 %, o 12 688,2 tys. zł), dotacji na rozpoczęcie działalności gospodarczej (o 47,5%, 11 077,7 tys. zł) oraz na roboty publiczne (o 44,0 %, 1 294,8 tys. zł).

- W 2012 r. urzędy pracy najwięcej środków przeznaczyły na organizację staży – 36 061,8 tys. zł (26,1 % ogółu wydatków na programy na rzecz promocji zatrudnienia) oraz na dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej – 34 415,7 tys. zł (24,9 % ogółu).
- Większe były też wydatki na zasiłki dla osób bezrobotnych o 12,4 mln zł (o 6,2 %). Liczba osób zarejestrowanych na koniec grudnia 2012 r. z prawem do zasiłku wynosiła 22,1 tys. osób i była większa od stanu sprzed roku o 1,1 tys. osób, tj. o 5,2 %.

Podsumowując analizę wydatkowania środków FP należy podkreślić, że problemy zatrudnieniowe spowodowane niewystarczającą stopą wzrostu gospodarczego nie mogą być rozwiązane przez instrumenty polityki rynku pracy. Programy zatrudnienia ukierunkowane są na doraźne usuwanie nierównowagi na rynku pracy i mogą pełnić efektywnie funkcję uzupełniającą w stosunku do innych środków polityki gospodarczej państwa. Nie oddziałują one bowiem, z wyjątkiem subsydiowanego zatrudnienia, na popytową stronę rynku pracy. Zapotrzebowanie na pracę uzależnione jest od decyzji pracodawców, którzy poprzez inwestycje tworzą miejsca pracy na tzw. pierwszym rynku pracy.

Opracowanie:

Wydział Programów Rynku Pracy i Projektów Własnych
Wojewódzki Urząd Pracy w Gdańsku
Gdańsk, wrzesień 2013 r.

W niniejszym opracowaniu wykorzystano:

- Sprawozdania: MPiPS-02 - o przychodach i wydatkach FP, MPiPS-01 - o rynku pracy, Załącznik nr 6 do sprawozdania MPiPS-01 - Aktywne programy rynku pracy;
- MPiPS, *Efektywność podstawowych form aktywizacji zawodowej realizowanych w ramach programów na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej w 2010 r.*, Warszawa 2011 r.
- MPiPS, *Efektywność podstawowych form aktywizacji zawodowej realizowanych w ramach programów na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej w 2011 r.*, Warszawa 2012 r.

SŁOWNICZEK

Definicje cytowane są zgodnie z zapisem Ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. 2008 r. Nr 69, poz. 415 z późn. zm.).

Prace interwencyjne – oznacza to zatrudnienie bezrobotnego przez pracodawcę, które nastąpiło w wyniku umowy zawartej ze starostą i ma na celu wsparcie osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy, o których mowa w art. 49⁹. (Art. 2 ust. 1 pkt 26);

Prace społecznie użyteczne – oznacza to prace wykonywane przez bezrobotnych bez prawa do zasiłku na skutek skierowania przez starostę, organizowane przez gminę w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej, organizacjach lub instytucjach statutowo zajmujących się pomocą charytatywną lub na rzecz społeczności lokalnej. (Art. 2 ust. 1 pkt 23a);

Roboty publiczne – oznacza to zatrudnienie bezrobotnego, w okresie nie dłuższym niż 12 miesięcy, przy wykonywaniu prac organizowanych przez gminy, organizacje pozarządowe statutowo zajmujące się problematyką: ochrony środowiska, kultury, oświaty, kultury fizycznej i turystyki, opieki zdrowotnej, bezrobocia oraz pomocy społecznej, a także spółki wodne i ich związki, jeżeli prace te są finansowane lub dofinansowane ze środków samorządu terytorialnego, budżetu państwa, funduszy celowych, organizacji pozarządowych, spółek wodnych i ich związków. (Art. 2 ust. 1 pkt 32);

Składki na ubezpieczenia społeczne – oznacza to składki na ubezpieczenia emerytalne, rentowe i wypadkowe, finansowane z własnych środków płatnika tych składek. (Art. 2 ust. 1 pkt 38);

Staż – oznacza to nabywanie przez bezrobotnego umiejętności praktycznych do wykonywania pracy przez wykonywanie zadań w miejscu pracy bez nawiązania stosunku pracy z pracodawcą. (Art. 2 ust. 1 pkt 34);

Stypendium – oznacza to kwotę wypłacaną z FP bezrobotnemu lub innej uprawnionej osobie w okresie odbywania szkolenia, przygotowania zawodowego dorosłych, studiów podyplomowych, stażu oraz w okresie nauki w szkole ponadgimnazjalnej albo w szkole wyższej, gdzie studiuje w formie studiów niestacjonarnych (Art. 2 ust. 1 pkt 35);

Szkolenia – oznacza to pozaszkolne zajęcia mające na celu uzyskanie, uzupełnienie lub doskonalenie umiejętności i kwalifikacji zawodowych lub ogólnych, potrzebnych do wykonywania pracy, w tym umiejętności poszukiwania zatrudnienia. (Art. 2 ust. 1 pkt 37);

Środki na podjęcie działalności gospodarczej - starosta ze środków FP może przyznać bezrobotnemu jednorazowo środki na podjęcie działalności gospodarczej, w tym na pokrycie kosztów pomocy prawnej, konsultacji i doradztwa związane z podjęciem tej działalności, w wysokości określonej w umowie, nie wyższej jednak niż 6-krotnej wysokości przeciętnego wynagrodzenia, a w przypadku gdy działalność jest podejmowana na zasadach określonych dla spółdzielni socjalnych, wysokość przyznanych bezrobotnemu środków nie może przekraczać 4-krotnego przeciętnego wynagrodzenia na jednego członka założyciela spółdzielni oraz 3-krotnego przeciętnego wynagrodzenia na jednego członka przystępującego do spółdzielni socjalnej po jej założeniu. (Art. 46 ust. 1 pkt 2);

Wyposażenie i doposażenie stanowiska pracy – starosta ze środków FP może zrefundować podmiotowi prowadzącemu działalność gospodarczą koszty wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy dla skierowanego bezrobotnego w wysokości określonej w umowie, nie wyższej jednak niż 6-krotnej wysokości przeciętnego wynagrodzenia. (Art. 46 ust. 1 pkt 1).

Z uwagi na charakter pomocniczy dla podstawowych form aktywizacji zawodowej lub ich nieznaczny udział w ponoszonych wydatkach niniejsze **opracowanie nie obejmuje efektywności finansowania z FP:**

- a) przygotowania zawodowego dorosłych,
- b) studiów podyplomowych,
- c) kontynuowania nauki,
- d) refundacji kosztów przejazdu i zakwaterowania osób, które podjęły zatrudnienie, szkolenie, staż lub przygotowanie zawodowe dorosłych w innej miejscowości niż miejsce ich zamieszkania,
- e) zwrotu bezrobotnym kosztów opieki nad dzieckiem w wieku do 7 lat lub osobą zależną, w przypadku podjęcia zatrudnienia, szkolenia, stażu lub przygotowania zawodowego dorosłych,
- f) refundacji składek na ubezpieczenia społeczne rolnikom zwolnionym z pracy, nie posiadającym statusu bezrobotnych,
- g) częściowej refundacji kosztów zatrudnienia wspieranego realizowanego na podstawie przepisów o zatrudnieniu socjalnym.

⁹ Zgodnie z art. 49 osoby będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy to bezrobotni: 1) do 25 r. życia, 2) długotrwale bezrobotni, 3) kobiety, które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka, 4) powyżej 50 r. życia, 5) bez kwalifikacji zawodowych, 6) bez doświadczenia zawodowego, 7) bez wykształcenia średniego, 8) samotnie wychowujący co najmniej jedno dziecko do 18 r. życia, 9) którzy po odbyciu kary pozbawienia wolności nie podjęli zatrudnienia, 10) niepełnosprawni, 11) po zakończeniu realizacji kontraktu socjalnego.